

УДК 352

JEL classification: R38

Наталія КРИВОКУЛЬСЬКА

кандидат економічних наук, доцент,
кафедра менеджменту, публічного
управління та персоналу,
Західноукраїнський національний
університет, Україна

E-mail: busines.nata@gmail.com<https://orcid.org/0000-0001-6425-8762><http://www.researcherid.com/rid/G-6470-2017>**Юрій БОГАЧ**

кандидат економічних наук, доцент,
кафедра менеджменту, публічного
управління та персоналу,
Західноукраїнського національного
університету, Україна

E-mail: ioabo@ukr.net<https://orcid.org/0000-0002-6739-5583><http://www.researcherid.com/rid/G-6695-2017>

© Наталія Кривокульська, Юрій Богач, 2020

Отримано: 20.11.2020 р.

Прорецензовано: 02.12.2020 р.

Рекомендовано до друку: 16.12.2020 р.

Опубліковано: 16.12.2020 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Наталія Кривокульська (Україна)

Юрій Богач (Україна)

АНАЛІЗ ФОРМ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Сьогодні органи місцевого самоврядування здійснюють власну діяльність, спрямовану на забезпечення місцевого розвитку, надання послуг громадянам в умовах обмежених матеріальних, фінансових, технічних ресурсів. Це обумовлює потребу використання дієвих механізмів співпраці органів місцевого самоврядування з громадянами, налагодження механізмів зворотного зв'язку задля максимального врахування потреб та інтересів тих чи інших суспільних груп, а також залучення їх до процесу ухвалення управлінських рішень.

Мета статті. Дослідження і аналіз форм участі громадськості у місцевому самоврядуванні, виявлення їх недоліків задля ідентифікації векторів подальшого застосування цих форм.

Метод (методологія). Методологічний базис статті склали загальнонаукові та емпіричні методи наукового дослідження, такі як: системний, метод узагальнення.

Результати роботи. Систематизовано форми та відповідні їм (рівні) участі громадськості у місцевому самоврядуванні. Здійснено аналіз існуючої практики щодо форм участі громадськості у Підволочиській селищній об'єднаній територіальній громаді. Вказано і проаналізовано регламенти, які врегульовують застосування форм участі громадськості у Підволочиській громаді. Встановлено, що форми участі громадськості у Підволочиській селищній об'єднаній територіальній громаді представлені: інформуванням, консультаціями з громадськістю, вивчення і врахування думки мешканців в процесі формування напрямів місцевого розвитку.

Висновки. За умов централізованої системи публічного управління участь громадян у місцевому самоврядуванні була мінімальною, а механізми громадської участі – недосконалими, оскільки існували лише у паперовому вигляді. Утвердження моделі демократії участі вимагає активної участі громадськості в управлінні місцевими справами. Така участь повинна мати відповідні форми і ґрунтуватися на механізмах та процедурах, закріплених у правовій площині.

Сфера застосування результатів. Форми участі громадськості в управлінні місцевими справами, прийнятті і реалізації управлінських рішень щодо забезпечення місцевого розвитку повинні супроводжуватись поінформованістю населення щодо можливостей такої участі, з одного боку, і бажанням посадових осіб і службовців органів місцевого самоврядування прислухатися до думки громадян, адекватно на неї реагувати, враховувати її – з іншого. Лише за таких умов залучення громадян до вирішення справ місцевого управління стане взаємовигідним як для мешканців відповідної території, так і для органу місцевого самоврядування.

Кривокульська Н., Богач Ю. Аналіз форм участі громадськості у місцевому самоврядуванні. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 4. С. 60-66.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.060>

Ключові слова: громадськість; залучення громадськості; механізми співпраці з громадськістю; форми участі громадськості.

UDC 352

Nataliia Krivokulska (Ukraine)
Yurii Bohach (Ukraine)

JEL classification: R38

Nataliia KRIVOKULSKA

*PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Management, Public
Administration and Personnel,
West Ukrainian National University, Ukraine*

E-mail: busines.nata@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6425-8762>

RESEACHER ID:

<http://www.researcherid.com/rid/G-6470-2017>

Yurii BOHACH

*PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Management, Public
Administration and Personnel, West Ukrainian
National University, Ukraine*

E-mail: ioabo@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6739-5583>

RESEACHER ID:

<http://www.researcherid.com/rid/G-6695-2017>

© Nataliia Krivokulska, Yurii Bohach, 2020

Received: 20.11.2020

Revised: 02.12.2020

Accepted: 16.12.2020

Online publication date: 16.12.2020

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 license, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ANALYSIS OF FORMS OF PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL GOVERNMENT

ABSTRACT

Introduction. Today, local governments carry out their own activities aimed at ensuring local development, providing services to citizens in the conditions of limited material, financial and technical resources. This makes it necessary to use effective mechanisms for cooperation of local governments with citizens, the establishment of feedback mechanisms.

The purpose of the article. Research and analysis of the forms of public participation in local self-government, identification of their shortcomings in order to define vectors for further application of these forms.

Method (methodology). The methodological basis of the article consists of general scientific and empirical methods of scientific research, such as: the system method and the generalization method.

Results of work. The forms and corresponding (levels) of public participation in local self-government are systematized. The analysis of the existing practice on the forms of public participation in the Pidvolochysk village united territorial community is carried out. The regulations that regulate the use of forms of public participation in the Pidvolochysk community are indicated and analyzed. It is established that the forms of public participation in the Pidvolochysk village united territorial community are represented by: informing, public consultations, studying and taking into account the opinion of residents in the process of forming directions of local development.

Conclusions. Under a centralized system of public administration, citizen participation in local self-government was minimal, and mechanisms for public participation were imperfect, as they existed only on paper. Adopting a model of participatory democracy requires the active participation of the public in the management of local affairs. Such participation should take appropriate forms and be based on appropriate legal mechanisms and procedures.

Sphere of results application. Forms of public participation in local governance, adoption and implementation of management decisions to ensure local development should be accompanied by public awareness of the possibilities of such participation, on the one hand, and the desire of officials and employees of local governments to listen to citizens, respond adequately, take into account her – on the other. Only under such conditions will the involvement of citizens in solving local government issues become mutually beneficial both for the residents of the respective territory and for the local self-government body.

Krivokulska, N., & Bohach, Y. (2020). Analysis of forms of public participation in local government. *Economic analysis*, 30 (4), 60-66.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.060>

Keywords: public; public involvement; mechanisms of cooperation with the public; forms of public participation.

Вступ

З одного боку процеси децентралізації влади і реформування місцевого самоврядування зумовили зростання функціонального навантаження органів місцевого самоврядування, імплементацію у систему функціональних обов'язків посадових осіб структурних підрозділів органів місцевого самоврядування співпраці з громадянами. З іншого боку, право жителів територіальних громад брати участь у прийнятті управлінських рішень, що стосуються їх власного розвитку та розвитку громад, закріплене у правовій площині. ТанDEMна діяльність органів місцевого самоврядування і громадськості у відповідних формах дозволяє максимально враховувати потреби та інтереси суспільних груп, проблемні питання функціонування і розвитку окремих територій.

Мета статті

Проведення аналізу форм участі громадськості у місцевому самоврядуванні задля виявлення їх слабких місць і побудови дієвих механізмів співпраці органів місцевого самоврядування з громадянами.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Процес громадської участі у науковій літературі класифікують по-різному в залежності від рівня впливу суспільства на ухвалення рішень. Наприклад, відповідно до класифікації Шеррі Арнштайна (Sherry Arnstein) [1] є вісім рівнів громадської участі:

- маніпулювання (відсутність участі (впливовості));
- терапія (відсутність участі (впливовості));
- інформування (обмежений рівень участі (впливовості));
- консультування (обмежений рівень участі (впливовості));
- врахування думки (обмежений рівень участі (впливовості));
- партнерство (реальна (дієва) участь (впливовість));
- делегування повноважень (реальна (дієва) участь (впливовість));
- 8) громадське керування (реальна (дієва) участь (впливовість)).

Перші два рівні характеризуються підміною реальної громадської участі, її імітацією владою (підміною мети, відсутністю альтернативних варіантів рішень, відсутністю зворотного зв'язку, маніпуляційними підходами тощо). Імітація взаємодії з громадськістю на рівні маніпуляції і «терапії» часто породжує конфлікти і не задовольняє потреби громади. Зрозуміло, що

рівень впливовості громадськості в цьому випадку є практично нульовим. Третій і четвертий рівні – рівні обмеженої участі громадськості, які характеризуються можливістю громадян отримувати інформацію та висловлювати свої думки без гарантії, що їх думки вплинуть на суб'єкта ухвалення управлінських рішень. Рівень впливовості громадськості в цьому випадку є обмеженим. Деяке (обмежене, часткове) врахування думки громадськості передбачає п'ятий рівень. Шостий, сьомий і восьмий рівні характеризують реальну участь громадян у процесі планування й ухвалення рішень. Тут може бути громадська участь в широкому діапазоні взаємодії: від партнерської участі в переговорному процесі з метою досягнення компромісу з владою – до ухвалення важливих управлінських рішень через референдум. Це є найвищий рівень впливовості громадськості, рівень суттєвого впливу на прийняття управлінських рішень з тієї чи іншої проблеми [1].

Аналіз існуючої практики щодо форм участі громадськості у Підволочиській селищній об'єднаній територіальній громаді показав, що формою участі громадськості є інформування. Основу такого інформування врегульовує Порядок забезпечення доступу до публічної інформації в Підволочиській селищній раді. Він затверджений рішенням виконавчого комітету Підволочиської селищної ради від 10.08.2016 р. № 342.

У відповідності до Порядку забезпечення доступу до публічної інформації в Підволочиській селищній раді доступ до інформації забезпечується шляхом оприлюднення інформації, зокрема, на офіційному веб-сайті в мережі Інтернет; на інформаційних стендах; будь-яким іншим способом, а також шляхом надання інформації за запитами на інформацію.

Важливою формою участі громадськості у місцевому самоврядуванні у Підволочиській селищній об'єднаній територіальній громаді через інформування є звіт голови ради.

Інформування мешканців Підволочиської об'єднаної територіальної громади є формою участі громадян, яка має обмежений рівень їх участі (впливовості). Так, інформування громади, здійснюване через звіт голови, констатує факт здійснення селищною радою громади множини заходів щодо соціального захисту громади, управління житлово-комунальним господарством тощо та витрачених на це ресурсів. Має місце повноцінна комунікація з мешканцями Підволочиської громади щодо вказаних вище дій, однак ці дії реалізуються односторонньо селищною радою.

До сучасних форм прямої демократії належать Електронні петиції. З метою розширення

можливостей реалізації прав громадян на звернення до Підволочиської селищної ради, керуючись регламентом Підволочиської селищної ради від 16.02.2015 року № 15, селищна рада прийняла рішення № 3152 від 29.03.2019 року «Про затвердження Тимчасового порядку подання та розгляду електронних петицій». Контроль за виконанням цього рішення покладено на постійну комісію Підволочиської селищної ради з питань прав людини, законності, депутатської діяльності та етики.

У системі електронних петицій Підволочиської громади здобула підтримку лише одна – «Прибрати бетонні конструкції (під сцену) у центральному парку» (автор: *** Сергій Ігорович. Дата подання: 2019-04-16 18:46:19. Початок збору підписів: 2019-04-17 08:09:12. Закінчено збір підписів: 2019-07-15 19:31:23. Офіційний коментар: 2019-08-15 17:27:40) [2].

Формою прямої демократії та участі громадян в місцевому самоврядуванні є консультації з громадськістю. Консультації з громадськістю мають свої позитивні сторони як для органу місцевого самоврядування, так і для населення. Для громадян Підволочиської об'єднаної територіальної громади консультації: надають право членам громади брати участь у вирішенні питань свого населеного пункту, можливість вільно отримувати інформацію про діяльність місцевої ради та посадових осіб місцевого самоврядування, надавати свої пропозиції та зауваження до проектів рішень.

Для Підволочиської селищної ради консультації з громадськістю: дозволяють залучати громадських експертів до вирішення проблем місцевого значення, враховуючи потреби громадян під час розроблення рішень, тим самим підвищуючи рівень довіри населення.

Рішенням Підволочиської селищної ради від 10.07.2019 року № 3409 затверджено Положення про публічні консультації в Підволочиській селищній раді. У положенні зазначено, що публічна консультація – це відкритий процес діалогу між Підволочиською селищною радою, її посадовими особами та мешканцями, спрямований на прийняття оптимальних рішень щодо питань, які впливають на якість життя мешканців.

Положенням про публічні консультації в Підволочиській селищній раді залежно від теми консультацій та потенційно зацікавлених сторін. Вони проводяться, як мінімум, у двох формах із тих, що зазначені нижче:

- відкриті консультативні зустрічі з мешканцями;
- семінари-практикуми для зацікавлених сторін, спрямовані на пошук рішень;
- громадські слухання та обговорення;

- виїзні наради (вихід на географічне місце об'єкта, що є предметом консультацій, представлення проекту на місці);
- онлайн-консультації (соціальні мережі, веб-сайт, надсилання на електронну пошту, використання інших онлайн-ресурсів);
- опитування, соціологічні дослідження, вивчення громадської думки;
- інші форми консультацій, що не суперечать нормам чинного законодавства України.

У відповідності до Положення про публічні консультації в Підволочиській селищній раді ініціаторами публічних консультацій можуть бути:

- Підволочиський селищний голова;
- депутатська фракція Підволочиської селищної ради;
- виконавчі органи Підволочиської селищної ради;
- комунальні підприємства, установи та організації Підволочиської селищної ради;
- не менше ніж 30 мешканців Підволочиської громади;
- не менше двох громадських об'єднань, благодійних організацій, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, органів самоорганізації населення (кожен із перелічених суб'єктів може виступити ініціатором не більше двох консультацій упродовж одного року);
- не менше п'яти юридичних осіб приватного права (кожен суб'єкт може виступити ініціатором не більше двох консультацій упродовж одного року);
- робочі групи, створені при виконавчих органах селищної влади та селищному голові (відповідно до протоколу засідання).

У структурі Підволочиської селищної ради для забезпечення участі громадськості у місцевому самоврядуванні створена Молодіжна рада. Склад Молодіжної ради становить не більше 20 членів, які працюють на громадських засадах.

Громадські ради – це неформальні громадські структури, що працюють з органами державної влади та місцевого самоврядування у визначених ними сферах та організаційних форматах. Це утворення за участю представників громадськості, які мають формалізовану внутрішню структуру і яким державні органи чи органи місцевого самоврядування передають певні повноваження (своїм рішенням, ухваленим відповідно до своєї компетенції) [3].

Створення і функціонування Молодіжної ради дозволяє констатувати факт делегування їй Підволочиською селищною радою повноважень, що означає (реальну (дієву) участь (впливовість)) у місцевому самоврядуванні.

Повноваження Молодіжної ради зафіксовані положенням, яке затверджене рішенням Підволочиської селищної ради № 3773 від 07 жовтня 2019 року. Цим положенням обумовлено, що Молодіжна рада при Підволочиській селищній раді є консультативно-дорадчим органом при селищному голові.

Мета діяльності Молодіжної ради – надати молоді селища та сіл громади можливість взяти безпосередню участь як у формуванні молодіжної політики з питань, які впливають на її життя, так і в процесах прийняття владних рішень, набуті досвіду роботи в органах місцевого самоврядування, що забезпечить створення передумов для їх особистісного, професійного зростання і успішної суспільно-політичної діяльності.

Для мінімізації соціальних проблем органи місцевого самоврядування шукають інструменти та нові ресурси. Одним з них є механізм соціального партнерства, коли до вирішення проблем залучаються місцеві невідприємницькі/неприбуткові організації (НПО) зі своїми власними ресурсами. Місцеві НПО можуть отримувати кошти на здійснення своїх програм з місцевого бюджету, а також від різних благодійних фондів, міжнародних організацій, приватних осіб. НПО, реалізуючи проекти, не отримують прибутку, а ОМС, який надає НПО кошти для реалізації їхніх проектів, не здійснює закупівлю потрібних речей [3].

Формою участі мешканців громади у місцевому самоврядуванні є вивчення і врахування їх думки в процесі формування напрямів місцевого розвитку. Для цього була сформована анкета-дослідження умов життя та якості громадських послуг в Підволочиській об'єднаній територіальній громаді. Первинною метою дослідження стало визначення чинників, які впливають на збалансований місцевий розвиток. Дослідження зосереджувалось на: чинниках, які впливають на якість життя людей; послугах, які надаються інституціями місцевого самоврядування. Дослідження було проведено і розроблено Фондом Розвитку Місцевої Демократії (www.frdl.org.pl).

Безпосередньо реалізувати визначені законом права на громадську участь практично неможливо. Однак, головне, щоб результатом використання форм участі мешканців Підволочиської громади у місцевому самоврядуванні були:

- забезпечення нормативного регулювання процесу реалізації механізму участі – як задля того, аби захистити саме право на участь, так і задля недопущення зловживання ним на шкоду громади;
- встановлення послідовної й чіткої процедури форм участі мешканців Підволочиської

громади у місцевому самоврядуванні (врегульовуються регламентами);

- визначення дійових осіб процесу такої участі (молодіжна рада, створена при Підволочиській селищній раді, мешканці громади та ін.) та їхніх ролей у цьому процесі (врегульовуються регламентами);
- захист дійових осіб від взаємного диктату – через процедурні приписи та поетапність процесу в часі.

Використання форм участі мешканців Підволочиської об'єднаної територіальної громади у місцевому самоврядуванні повинно відображатися у практиці роботи Підволочиської селищної ради.

Існуюча практика участі громадян Підволочиської громади у місцевому самоврядуванні показує, що така участь, передусім, реалізується через звіт Голови Підволочиської селищної ради.

Аналіз структури звітів голови Підволочиської селищної ради у 2018 та у 2019 роках показує, що у них відображаються аспекти роботи органу місцевого самоврядування щодо: виконання селищного бюджету; фінансово-господарської діяльності; житлово-комунального господарства; соціального захисту населення.

Існуюча практика участі громадськості у місцевому самоврядуванні реалізується через публічні консультації.

Предметом публічних консультацій є питання, що належать до відання Підволочиської селищної ради згідно з чинним законодавством України, в тому числі:

- питання просторових та інфраструктурних змін у Підволочиській громаді (будівництва, ремонтів, що передбачають реконструкцію будівель із збільшенням їхніх габаритів, капітальних ремонтів та іншого);
- формування бюджету, внесення змін, перерозподіл вільних залишків;
- проекти нормативно-правових актів селищного голови, селищної ради, виконавчих органів селищної ради;
- проекти та програми, що виконуються чи плануються до виконання в Підволочиській громаді;
- інші питання, що належать до компетенції Підволочиської селищної ради.

Одним із предметів публічних консультацій став План соціально-економічного розвитку Підволочиської селищної ради на 2020-2022 роки, затверджений рішенням Підволочиської селищної ради 05 грудня 2019 року № 4061 [4].

План відповідає стратегічним пріоритетам соціально-економічної політики, визначеним у «Стратегії реформ – 2020», Державній стратегії

регіонального розвитку на період до 2020 року, Стратегією розвитку Тернопільської області на період до 2020 року (затверджена рішенням Тернопільської обласної ради від 04 січня 2016 року № 28) та Планом заходів з реалізації у 2018-2020 роках Стратегії розвитку Тернопільської області на період до 2020 року (затверджений рішенням Тернопільської обласної ради від 02 серпня 2017 року № 694), Стратегії сталого розвитку Підволочиської селищної ради 2019-2025 роки, іншим програмним та нормативно-правовим документам щодо регулювання та розвитку [4].

У Плані соціально-економічного розвитку Підволочиської селищної ради на 2020-2022 роки систематизовано цілі та пріоритети розвитку

об'єднаної територіальної громади.

Головними цілями Плану соціально-економічного розвитку Підволочиської селищної ради на 2020-2022 роки визначено: покращення якості суспільних послуг; економічний розвиток; покращення якості і доступності комунальних послуг, стану доріг та охорона навколишнього середовища; вдосконалення публічного управління і зростання суспільної активності.

Важливою в контексті дослідження існуючої практики участі громадськості у місцевому самоврядуванні є ціль щодо вдосконалення публічного управління і зростання суспільної активності (табл. 1).

Таблиця 1. Структурне представлення цілі щодо вдосконалення публічного управління і зростання суспільної активності у Плані соціально-економічного розвитку Підволочиської селищної ради на 2020-2022 роки [4]

Стратегічна ціль 4. Вдосконалення публічного управління і зростання суспільної активності		
Операційні цілі		Завдання
4.1. Відкрита влада. Покращення системи інформування населення	1	Налагодження системи інформування мешканців через офіційний веб-сайт селищної ради, соціальні мережі
	2	Встановлення на головній площі смт Підволочиськ інформаційного екрану для інформування мешканців громади
	3	Встановлення інформаційно-рекламних конструкцій, інформаційних стендів в кожному населеному пункті громади
	4	Розробка комунікаційної стратегії
4.2. Створення системи впливу мешканців громади на прийняття владних рішень	1	Впровадження «Бюджету участі» для реалізації громадських проектів
	2	Проведення консультацій, опитувань, громадських слухань, підтримка місцевих ініціатив для врахування думки мешканців при прийнятті важливих рішень
	3	Створення при селищній раді дорадчих органів з числа мешканців громади, представників громадських організацій, бізнесу, молоді
4.3. Налагодження міжмуніципального співробітництва та партнерських відносин з іншими ОТГ	1	Укладення договорів з міжмуніципального співробітництва у різних сферах діяльності
	2	Встановлення міжнародних зв'язків з громадами сусідніх країн

Як видно з табл. 1, значна частина завдань стосується інформування населення, участі мешканців у прийнятті управлінських рішень, що стосуються розвитку громади. Це важливо, особливо, з урахуванням того, що переважна більшість жителів територіальної громади цікавляться місцевими справами, хочуть брати участь у місцевому розвитку, однак, вважають, що місцева влада недостатньо інформує їх про власну діяльність.

Покращенню існуючої практики участі громадськості у місцевому самоврядуванні сприяє і надалі сприятиме програма підтримки обдарованих дітей та молоді Підволочиської селищної ради на 2019-2021 роки в галузі культури.

Програма спрямована на забезпечення формування інтелектуального потенціалу нації шляхом створення оптимальних умов для виявлення обдарованих дітей та молоді і надання їм підтримки в розвитку творчого потенціалу, самореалізації та духовного вдосконалення. У переліку завдань і заходів програми та результативних показників вказується, що вони дозволять:

- підвищити роль позашкільної освіти як центру інтелектуального, культурного та соціально-економічного відродження;
- сформувати в учнів ключові компетентності, необхідні практичні уміння і навички;
- підвищити фахову майстерність педагогічних працівників;

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Arnstein Sherry R. A Ladder of Citizen Participation, *JAIIP*, 35, No. 4, July 1969, pp. 216-224.
2. Система електронних петицій. Підволочиська громада. URL: https://pidvolochyska-gromada.gov.ua/all_petitions.

3. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. Київ : 2017. 129 с.

4. План соціально-економічного розвитку Підволочиської селищної ради на 2020-2022 роки, затверджений рішенням Підволочиської селищної ради 05 грудня 2019 року № 4061. URL: <https://pidvolochyska-gromada.gov.ua/plan-socialnoekonomichnogo-rozvitku-pidvolochiskoi-selishchnoi-radi-na-20202022-roki-09-33-16-23-12-2019>.

REFERENCES

1. Arnstein Sherry R. [1969]. A Ladder of Citizen Participation. *JAIIP*, 35 (4), 216-224.
2. *Systema elektronnykh petytsiy – Pidvolochys'ka hromada*. (2020). Retrieved from: https://pidvolochyska-gromada.gov.ua/all_petitions [in Ukrainian].

3. Berdanova, O. V., Vakulenko, V. M., Hrynchuk, N. M., Koltun, V. S., Kuybida, V. S., & Tkachuk, A. F. (2017). *Upravlinnya rozvytkom obyednanykh terytorialnykh hromad na zasadakh hromads'koyi uchasti*. Kyiv. [in Ukrainian].

4. Plan sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Pidvolochys'koyi selyshchnoyi rady na 2020-2022 roky. Rishennya Pidvolochys'koyi selyshchnoyi rady [2019]. Retrieved from: URL: <https://pidvolochyska-gromada.gov.ua/plan-socialnoekonomichnogo-rozvitku-pidvolochiskoi-selishchnoi-radi-na-20202022-roki-09-33-16-23-12-2019> [in Ukrainian].

- забезпечити науково-методичними матеріалами вчителів, які працюють з обдарованими дітьми та молоддю;
- участі в усіх етапах різноманітних конкурсів, змаганнях, мистецьких заходах;
- зміцнити навчально-матеріальну базу закладів позашкільної освіти;
- розробити дієвий механізм стимулювання обдарованих дітей та молоді, педагогічних працівників, які працюють з нею.

Перелік завдань і заходів програми та результативні показники вказують на те, що орган місцевого самоврядування через прийняття Програми створює стратегічний кадровий ресурс громади, який в майбутньому братиме активну участь у вирішенні питань розвитку Підволочиської громади.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, громадська участь дозволяє, з одного боку, мінімізувати соціальні та політичні ризики, а з іншого – визначати, формулювати та відстоювати інтереси громади. У контексті управлінської діяльності органів місцевого самоврядування громадська участь уможливорює врахування соціальних, екологічних та інших чинників у діяльності, зменшує соціальні та політичні ризики завдяки спільній реалізації управлінських рішень, врахування у них інтересів тих чи інших суспільних груп, а також залучення їх до процесу ухвалення управлінських рішень.